

virke paa Livets Gang, søge at rydde Vejen for et godt og lykkeligt Liv. Det var dette, man kunde vente af Lovgivningsarbejdet, og i den Retning var Kommisionens Vilje den bedste, derom bad Tale- ren alle være overbeviste.

Derefter hævdes Bordet af Næstformanden i D. K.s Fællestyreelse, *Esther Carstensen*, og man fortsatte indbyrdes Samtalen medens Kaffen blev budt rundt. Først Klokken henad 1 var den vellykkede, stilfulde Fest til Ende. Der udtaltes fra flere Sider Tilfredshed med, at man havde haft Lejlighed til at træffe sammen med Kommissi- onens Medlemmer. Ikke Mindst følte Dansk Kvindesamfund sig sikkert glad over, at have været Vært for denne Kommission, hvis Arbejde stadig ligger D. K. saa overordentlig meget paa Sinde.

„Klokke Roland“.

Ingen af dette Aars Bøger har grebet saa dybt i de spændte Nervestrænge og vakt saa fuldtone Genlyd fra Hjerternes Sangbund som denne Bog af Johannes Jørgensen. „Klokke Roland“s Klemten har vakt de nationale Lidenskaber, der som underjordiske Miner skjuler sig under den neutrale Overflade, og al den baandlagte Forbitrelse og krænkede Retsbevidsthed, hvormed Sindene er overladede, har for en Del udløst sig i det eksplosive Bifald, som i mange danske Hjem er blevet denne Sorgens og Vredens Bog ydet. Det er ikke faldet nogen ind at spørge: Er denne Fremstilling ogsaa sand? Er disse Rædselsskildringer ikke farvede af religiøs Fanatisme og en overspændt Digterfantasi? Saa overbevisende virker denne Bog, gennemglødet som den er fra først til sidst af den Digterpersonlighed, som har skrevet den, og rent bortset fra de historiske Aktstykker og protokolførte Vidneudsagn, som optager omtrent Halvdelen af dens Sider. „Klokke Roland“s Dømedagsslag har sat vore Følelser i Svingning fra den dybeste Sorg til den vildeste Vrede, vi har vaandet os under dens „*stabat ma-*

ter“ — Toner, og vore Hænder har knyttet sig, naar dens „*dies iræ*“ rullede med profetisk Tordenrøst henover vore Hoveder. Naar andre Bøger, skrevne om og i Anledning af denne Krig er glemte, da vil „Klokke Roland“ hævde sin Plads som Belgiens Lidelseshistorie, skrevet med en Digers Hjerteblod.

Og dog kan vi Kvinder ikke takke Johannes Jørgensen for den af saa fuldt et Hjerte, som vi gerne vilde, thi den indeholder tre Sider, som vi ikke uprotesterede kan overgive til Eftertiden. Efter gennem udførlige Dokumentationer at have paavist, den tyske Hærs Voldsgerninger mod Belgiens Folk og Kulturværker stævner Johannes Jørgensen i Kapitlet: „Germania“ den tyske Kultur for sin Dommerskranke og finder i sin Harm og Foragt intet fornærmeligere Smædeord at slynge den i Ansigtet end Ordet: Kvinde. „Tysklands Sind er et Kvindesind“. — I Sandhed, dette var vi ikke forberedte paa af det, som gik forud. Disse modbydelige Blodorgier paa civile Borgere, Oldinge, Kvinder og Børn, denne oprørende Træden under Fødder af internationale Overenskomster, denne barbariske Fremfærd mod Videnskabens og Kunstens Størværker, — de er alt- saa allesammen Udslag af kvindelige Egenskaber. „Som Kvinden er Tyskeren let til Taarer og let til Vrede, utilgængelig for Argumenter og Logik, men udholdende i at sætte sin Vilje igennem, tyrannisk („i en god Mening“) overbevist om altid at have Ret — og derfor opbragt og forarget over ikke at blive adlydt.“ — og værre endnu: „Kvinden har ingen Følelse af Pligt overfor Sandheden — hun har ingen Samvittighed (Samvittighed maa ikke forveksles med Godhed, Medlidenhed, Ømhed og alle de andre kvindelige Dyder).“

Den Kamp, som nu gaar hen over Verden, er Kampen om, hvem der skal være Herre i Europas Hus: Kvinden eller Manden. Overfor det kvindelige Princip: Interesse og Egoisme staar det mandlige: Pligttroskab, Samvittighedstjeneste.

Det er med Tyskernes Religiositet som med Kvindens — „det er Religion af Egoisme.“ — Ligesom Kvinden forstaar Tyskeren heller ikke „at man kan sætte Livet ind paa en Idé. Hvad bryder jeg mig om det, som er oppe i Skyerne, i det Blaa — i Ide- lets Himmel?“

Alt mens jeg læser disse Ord, der af enhver selvfølende Kvinde maa opfattes som Krænkelser mod hendes Køn, stiger levende for min Erindring en Johannes Jørgensen, som i 1905 gav mig Ret, da jeg i „Tilskueren“ som Indvending mod Kvindehaderen Otto Weiningers Bog, „Geschlecht und Charakter“ fremførte, at ingen af de Beskyldninger, han udslyngede mod Kvindekønnet, ramte Kvinder i Almindelighed, men en forholdsvis lille Kreds af Damer af hans egen Stand, som Fødsel og Rang havde stillet udenfor Livskampen, den som alene modner Kvinden til ansvarligt Menneske. Jeg mindes, at samme Johannes Jørgensen i „Nationaltidende“ skrev, at Weiningers Definition af Kvinden ikke var grundet paa Erfaring, men var et apriorisk konstrueret Redskab, hvormed han slog et personlig forhadet Væsen for Panden. — Men er jeg ikke i min Ret til efter Læsningen af „Klokke Roland“ at spørge mig selv, har ikke Johannes Jørgensen her, ligesom Weininger for 10 Aar siden, med en bestemt Kvinde- type for Øje ønsket at slaa det hele Kvindekøn for Panden?

„Det kvindelige Princip er Interesse og Egoisme“, Kvinden forstaar ligesom Tyskeren ikke „at man kan sætte Livet ind paa en Idé.“ — Kender Johannes Jørgensen da ikke noget til den Kamp, Amerikas ædlest Kvinder i Midten af det forrige Aarhundrede førte for Negernes Borgerret? Var det en Kamp for Særinteresser og egoistiske Formaal? — Kender han ikke noget til den Kamp, Kvinderne Verden over har ført og fører den Dag i Dag mod Alkoholismen og den hvide Slavehandel, et af de modbydeligste Udslag af mandlig Egoisme og Samvittighedsløshed? Har han ikke fulgt de engelske Kvinders Kamp for at skaffe deres Køn den borgerlige Indflydelse, hvorved alene den kvindelige Underklasse kan hæves op fra den moralske Nedværdigelse og den sociale Elendighed, som Mændenes Lovgivning intet har kunnet forandre ved? Tør han paastaa, at det er egoistiske Formaal, som har drevet disse Kvinder til i Hundredevis at underkaste sig Hungerstrejkens Kvaler eller Tvangs- fodringens Tortur? Nej, kun for en Idés Skyld sulter man med Maden staaende paa Bordet foran sig otte Dage i Rad, indtil det udmattede Legeme giver sig Bevidstløsheden i Vold. Ingen Mand har siden de kristne Mar-